

'Baerne'

Tijdschrift van de Historische Kring "Baerne"

18e jaargang nr.3 - september 1994

Conimex®

De Oosterse keuken thuis.

Slamat Makan – Smakelijk Eten.

Historische Kring Baerne
Postbus 326
3740 AH Baarn
tel. 02154-30377

Voorzitter
J.G. v.d. Kraats
Torenlaan 34
3743 HH Baarn
tel. 02154-21000

Algemeen Secretaris
F. Muts-Snel
van Goyenlaan 213
3764 XH Soest
tel. 02155-12989

Penningmeester
I. Huls-Brandsma
Wittelaan 8
3743 CP Baarn
tel. 02154-22974

Werkgroep Archeologie
J.W.A.A. van der Laan
Schoener 12
3742 HD Baarn
tel. 02154-11656

Werkgroep 'Baerne'
H. Bronkhorst
Eemweg 33
3741 LA Baarn
tel. 02154-13587

Werkgroep Interviews en Reportages
J.M. v.d. Brink-v. Wijkvliet
Prof. Meijerslaan 10
3741 XH Baarn
tel. 02154-20161

Werkgroep Oudheidkamer
R.J.E. Luikinga-Geijtenbeek
Klaproosstraat 15
3742 RA Baarn
tel. 02154-15724

Bestuurslid zonder portefeuille
T. Kruidenier
Smutslaan 2
3743 CG Baarn
tel. 02154-17860

Redactie Baerne
E.J. Heun-ten Holt
H. Bronkhorst
J. Kruidenier
R. Uileman
T. Biemans
Sophialaan 13
3743 CT Baarn
tel. 02154-22951

Ledenadministratie
N. Kuyt-Smit
v. Wassenaerlaan 16
3742 AH Baarn
tel. 02154-18065

Werkgroep Archiefonderzoek
H.M.M. van Vugt
Vollenhoveschans 19
1324 HS Almere
tel. 036-5344421

Bezoekadres en bezoektijden Oudheidkamer
Burgemeester Penstraat tussen nr.2 en 4. Open op maandagen van 10 tot 12 uur en van 20 tot 22 uur, maar niet op de eerste maandagavond van de maand en niet op maandagavond in de maanden juli en augustus.

Lidmaatschapkosten
minimaal f 35,- per jaar per gezin
minimaal f 25,- per jaar
individueel
minimaal f 12,50 per jaar
jeugdlid (14 t/m 18 jaar)
Bankrek.nr.: 30.47.28.292
Postbankrek.nr.: 41.92.133
Losse verkoop "Baerne": f 5,50
verkrijgbaar bij N. Kuyt-Smit en
Boekhandel Den Boer,
Laanstraat 69

Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie. Het tijdschrift 'Baerne' komt mede tot stand door Drukkerij Bakker Baarn.

INHOUD

IN MEMORIAM JAN VAN DE POL	blz. 2
SCHILDERIJ VAN EEN KERK DIE NIET MEER BESTAAT	blz. 5
DE BETONNEN VOETBRUG OVER HET SPOORWEGEMPLACEMENT TE BAARN	blz. 17
MEDEDELINGEN	blz. 20
GEPUZZEL	blz. 21
"IK MAAK KENBAAR WAT BESTOND." HELLA S. HAASSE IN BAARN (1925-1928)'	blz. 25

IN MEMORIAM JAN VAN DE POL

Donderdag 4 augustus j.l. stierf op 83- jarige leeftijd ons lid van het eerste uur Jan van de Pol. Hoewel zijn gezondheid de laatste jaren veel te wensen overliet, kwam zijn dood na een fataal herseninfarkt toch nog onverwacht.

Vanwege zijn grote belangstelling voor en kennis van de Baarnse geschiedenis, werd Jan al vanaf de oprichting in 1974 lid van de Historische Kring Baerne.

Hij had een grote collectie ansichtkaarten van oud- Baarn en als sportliefhebber bezat hij een unieke verzameling Baarnse sportfoto's, die hij regelmatig uitleende aan diverse jubilerende Baarnse sportverenigingen.

Voor de Historische Kring heeft Jan op zijn eigen rustige en vriendelijke manier, haast zonder op te vallen, altijd veel werk verzet.

In het begin ordende hij samen met Pieter Jacobs ons archief en ontpopte zich hierbij als een specialist in het opsporen van namen van personen op oude foto's.

Hij raadpleegde daarvoor talrijke oude en hem bekende Baarnse ingezetenen, waaronder zijn eigen 99- jarige moeder. Ook de bezorging van ons blad Baerne was bij hem altijd in goede handen.

Zijn tweede en misschien wel grootste passie was de muziek. Vanaf zijn tiende jaar bespeelde hij de accordeon. Als accordeonist genoot hij een grote bekendheid onder alle lagen van de Baarnse bevolking.

Kennissen en vrienden werden spontaan getrakteerd op een concert bij hem thuis in de huiskamer. Tijdens het spelen kregen zijn ogen dan iets dromerigs en na afloop vertelde hij graag over het werk van collega- accordeonisten, waarvan hij veel grammofoonplaten bezat en die hij soms persoonlijk kende.

Als natuurliefhebber hield Jan veel van de bossen en polders rond Baarn. Maar één van zijn meest geliefde plekken van ons dorp was toch de Brink.

Ook nadat zijn geheugen hem de laatste jaren helaas vaak in de steek liet, kon je Jan hier bijna elke marktdag vinden. Met ontroering in zijn stem kon hij vertellen over de Brink uit zijn jeugd met de prachtige muzikent, waarin op mooie zomeravonden concerten werden gegeven en waar je mede door de aanwezigheid van twee gezaguitstralende dorpsdienders een speld kon horen vallen.

De laatste jaren hebben sommigen van ons Jan misschien een beetje verwaarloosd.
We zullen hem echter door zijn warme persoonlijkheid en vanwege alles wat hij voor de
Historische Kring heeft gedaan niet vergeten.
We wensen zijn vrouw Rie en de andere familieleden in de komende tijd veel sterkte om
dit grote verlies te dragen.

Schilderij van de R.K. Kerk van de H.Nicolaas aan de Kerkstraat in Baarn: gebouwd in 1861 en afgebroken in 1903. Het schilderij door Ingen Housz is van 1894.

SCHILDERIJ VAN EEN KERK DIE NIET MEER BESTAAT

In 1861 kregen de Baarnse katholieken een kerk, die al na tweeënveertig jaar werd afgebroken, om plaats te maken voor een groter gebouw. Die negentiende eeuwse kerk had een torenspits, in tegenstelling tot de twintigste-eeuwse kerk, waarvan de toren niet werd afgebouwd.

Hoe die verdwenen kerk van 1861 er heeft uitgezien, kunnen we opmaken uit foto's die bewaard gebleven zijn. Bovendien is er een schilderij dat onlangs verworven is door de aankoopcommissie van de Historische Kring. Dit hoogst belangrijke historische document is een schenking van de Pastoor van Abcoude, A.G.Berenschot, die van 1960 tot 1975 kapelaan is geweest van de St.Nicolaasparochie in Baarn.

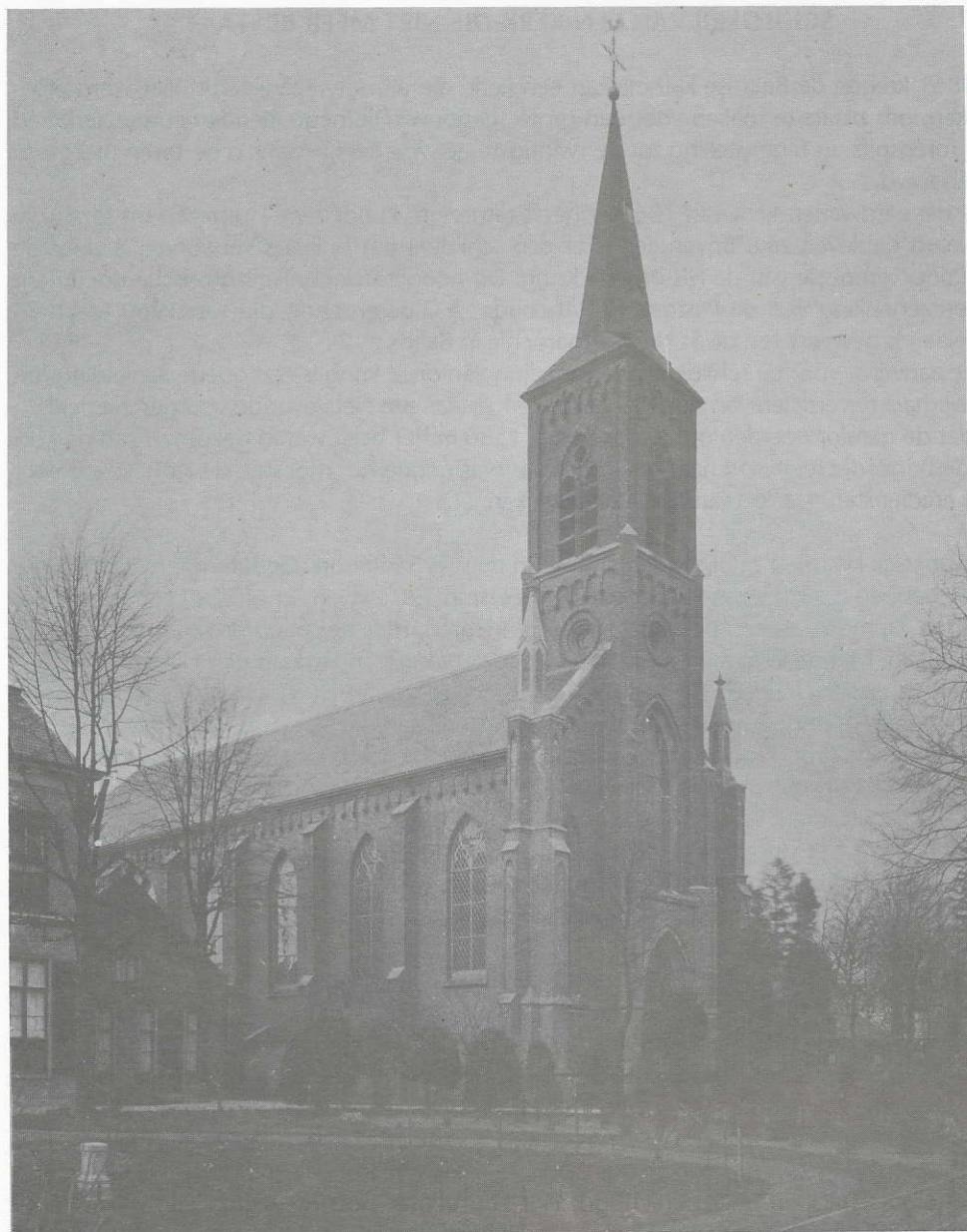
Deze aanwinst voor de schilderijenverzameling van onze kring is een goede aanleiding om het verhaal te vertellen van de afgebeelde kerk. Maar eerst iets over de voorgeschiedenis. Nadat de gereformeerden op 25 december 1580 in het bezit waren gekomen van de kerk op de Brink, die toen nog naar de H.Nicolaas was genoemd, moesten de katholieken voor hun erediensten naar een andere plek uitwijken. (1)

Aanvankelijk kwamen zij bijeen in een huis in de wijk Santvoort. Gedurende meer dan een eeuw hebben zij zich zo moeten behelpen. Eerst in 1703 kwam er officieel een kerkje met pastoor. Zij mochten een boerderij tot kerk inrichten, mits het pand er van buiten niet als kerk uitzag. Met de lage muren en het rieten dak was het inderdaad niet van andere boerderijen te onderscheiden. Dit kerkje (voorheen Het Roode Huis) aan de tegenwoordige Zandvoortweg, ongeveer waar nu de zaak van Henk van der Vuurst is, waar de Acacialaan overgaat in de Prof. Krabbelaan, was gewijd aan de H.Adrianus Martelaar. (Waarschijnlijk werd deze naam gekozen, omdat voor de Baarnse katholieken de kerk op de Brink nog altijd de Nicolaaskerk was). De eerste pastoor van deze schuilkerk was Cornelis van den Beugel, en in het doopboek, dat bewaard is gebleven, staat een aantekening van zijn hand: "Den 22 Juni 1703 ben ik tot Santvoort onder Baarn gekomen".

Deze statie kon slechts bestaan, omdat de katholieken een jaarlijkse recognitie aan de schout van Baarn betaalden.

In het midden van de 18de eeuw kregen de Baarnse katholieken van de burgerlijke overheid verlof hun kerkje te verbouwen en er een klokketorentje op te zetten. Vanaf dat moment was deze kerk dus van buiten als zodanig herkenbaar. Dat was het begin van een zekere erkenning door de overheid van een katholieke gemeenschap. Maar de echte emancipatie van de katholieken in Nederland en Baarn begon onder de Bataafse Republiek met de scheiding van Kerk en Staat.

Op 5 augustus 1795 werden bij een decreet van de Nationale Vergadering de diverse kerkgenootschappen gelijkberechtigd. Het zou echter nog meer dan een halve eeuw duren voor Baarn weer een volwaardig R.K. kerkgebouw kreeg. (2)

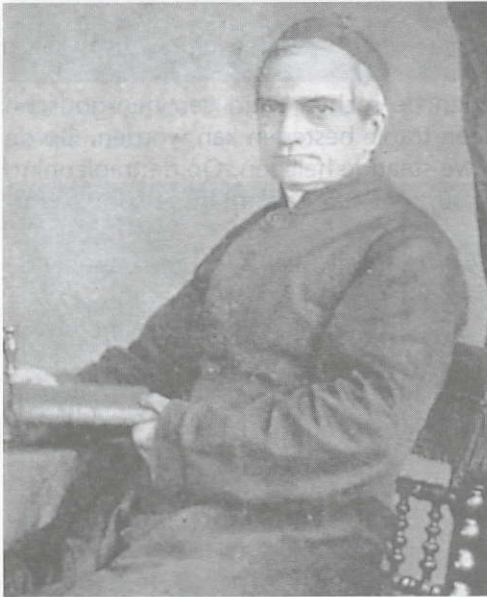
(Foto door Adriaan Boer, Baarn, de R.K.Kerk van de H.Nicolaas (1861-1903))

In de eerste helft van de negentiende eeuw nam het aantal inwoners van Baarn snel toe, en in 1840 waren er 2065 inwoners, onder wie 1100 katholieken, dus meer dan de helft.

Katholieke emancipatie

De katholieke emancipatie kwam in een nieuwe fase in maart 1853 met het herstel van de kerkelijke hiërarchie en de oprichting van vijf bisdommen, inclusief het aartsbisdom Utrecht, waaronder de Baarnse parochie ressorteerde. De pastoorsbenoemingen in Baarn gebeurden sindsdien door de aartsbisschop van Utrecht.

Aartsbisschop mgr. Joannes Zwijsen, die in 1853 door Paus Pius de Negende werd aangesteld, benoemde drie jaar later, in 1856, Johannis Henricus Nieuwenhuis tot pastoor van Baarn.

Portret van pastoor J.H.Nieuwenhuis, bouwpastoor van de Nicolaaskerk van 1861

Het was deze pastoor die het initiatief nam tot het bouwen van een nieuwe kerk, waarvoor de minister van R.K. Eredienst, Mr.J.W. van Romunde, 19 augustus 1859 machtiging verleende. Er werd een terrein aangekocht aan de Schapendrift (nu de Kerkstraat) en op 15 maart 1860 werd de bouw aanbesteed voor f. 17.568. Vervolgens werd die kerk op 12 mei 1861 door pastoor Nieuwenhuis gewijd.

Van die pastoor, die gedurende vijftien jaar, dus tot 1871 in Baarn heeft gestaan, is

nog een foto waarop hij zittend is afgebeeld in een lange zwarte toog en met een bonnet op het hoofd. Hij heeft een boek voor zich, waarin hij niet leest, want hij kijkt ons met een vastberaden blik recht aan.

Deze Baarnse bouwpastoor legde op 6 augustus 1861, dus al drie maanden na de consecratie van de kerk, de eerste steen voor de bouw van een pastorie, een statig typisch negentiende-eeuws herenhuis. Die pastorie heeft honderddertien jaar, dus tot 1974, dienst gedaan, toen op dezelfde plek een nieuwe pastorie werd gebouwd. In die nieuwe pastorie is de eerste steen ingemetseld van het voorafgaande huis van 1861.

Op het ontvangen schilderij, alsmede op de foto door de Baarnse fotograaf Adriaan Boer, zien we een eenbeukige kerk met steunberen tegen de zijmuren en de toren. De toren, in drie geledingen, heeft een torenspits, naar het model van die van de Pauluskerk op de Brink. De hoofdingang is onder de toren. Het is een vroege neo-gotische kerk, met spitsboogvensters en galmgaten in spitsbogen.

De preekstoel

Op een interieurfoto van 1900 zien we tegen de rechterwand een neo-gotische houten gebeeldhouwde preekstoel die met een trapje bestegen kan worden. Op de panelen van de achthoekige kuip bespeuren we staande heiligen. Op de trapleuning staat een houten beeldje van een zittende figuur met een boekrol in de hand, waarschijnlijk een evangelist.

De kansel heeft een klankbord dat bekroond is met het beeld van een zegenende Christus.

In de kerk staan vooraan stoelen en achteraan knielbanken. Aan de zijwanden van het schip zitten smeedijzeren versierde armen met kandelaars. Daarin zitten kaarsen voor de verlichting. In het midden van de kerk hangt een metalen luchter met kaarsen. Kennelijk is er nog geen elektrisch licht.

In een nis voorin het koor van de kerk staat het hoofdaltaar met een neo-gotisch tabernakel, dat wordt geflankeerd door twee beelden van engelen.

In een Gids voor Baarn van 1889 wordt "de nette ruime R.K.Kerk" beschreven door P., achter welke letter zich de Baarnse historicus T.Pluim verschuilt. Over de kerk van 1861 zegt hij: " Zij heeft verdienstelijke fresco's van den kunstschilder Brouwers en op het koor prachtige in Byzantijschen stijl geschilderde beelden met een gouden grond. Ook trekt een Christusbeeld boven het uit marmer gebeeldhouwde altaar mede zeer de aandacht, evenals de blauwe met gouden sterren beschilderde gewelven en de fraai gesneden preekstoel."

Naast deze Gids voor Baarn, die ik in het Baarnse Gemeentearchief ter inzage kreeg van archivaris J.F. van Rooijen, is er een andere bron van informatie. In de biblio-

Interieur van de R.K.Kerk in Baarn (1861-1903). De foto van 1900 is van Adriaan Boer.

Het priesterkoor van de R.K.Kerk (1861-1903). Foto door M.Kosters van ongeveer honderd jaar geleden.

theek van het Rijksmuseum Het Catharijneconvent in Utrecht heb ik mogen raadplegen: de ingebonden jaargang 1865 van De Katholiek, Godsdienstig, Geschied- en Letterkundig Maandschrift, een uitgave van de Gebroeders J.& H. van Langenhuysen te 's-Gravenhage.

In het decembernummer van 1865 staat een artikel door J.C.A.Hezenmans getiteld: De muurschilderingen en het altaar der kerk van Baarn.

Beschilderd

Na een breedvoerige inleiding over kerkarchitectuur in het algemeen en die van katholiek Nederland in het bijzonder komt de schrijver, na drie bladzijden, tot zijn eigenlijke onderwerp: "De kerk van Baarn (prov. Utrecht) moest beschilderd worden; 't was een der eersten in Nederland om wier wanden de koningsmantel der voormalige heerlijkheid weêr zou geslagen worden: het werk werd toevertrouwd aan den heer A.Brouwer, en zijne verantwoordelijkheid was groot; hij wilde een initiatief nemen, zich eene eigen richting kiezen, het oude niet nabootsen en het moderne ter zijde laten."

"Als reiziger het aarts-diocees van Utrecht doorlopende", zo vervolgt de auteur zijn verhaal, "landen wij op zekeren dag te Baarn aan; een oud man toont ons eene kerk (...). De poorten van dat heiligdom ontsluiten zich, en daar verschijnt ons eene reeks van schilderingen, in choorschelp en triomfboog verdeeld, en midden daarin een altaar van wit marmer, als- men vergeve mij de uitdrukking- een visioen des hemels, te midden van de nacht der aardsche beslommeringen."

Op een vergrote foto door M.Kosters uit Baarn, voorstellende het koor van de kerk, met rechts pastoor Nieuwenhuis en naast hem wellicht een kapelaan, kunnen we de verdere beschrijving door Hezenmans volgen:

"In de autaar-nis verschijnt ons Christus, in zijne verheerlijking op Thabor; Mozes en Elias zweven aan zijne zijden; met opgeheven handen, in blinkend wit gewaad, zweeft Hij zelf, te midden van een krans van lichtstralen; zijn schitterend en ontzachtelijk gelaat, waarvoor aller oogen zich moeten neerslaan, verkondigt zijne Godheid. Aan zijne voeten liggen de Apostelen, overstelpt door zijn glans."

"Van weêrszijden staan de Evangelisten, vier prachtige figuren, met indrukwekkende aangezichten; hun opengeslagen Evangeliën dragen zij voor de borst; ook zij zijn gekleed in witte kleederen, even als hun Meester."

De schrijver wijst ons dan op een muurschildering boven het Maria-altaar aan de linkerkant van het priesterkoor: "Ter Evangelie-zijde (de plaats der vrouwen) verschijnt ons het lieflijk beeld der Moedermaagd, met haren Zoon in de armen."

(In die tijd zaten de vrouwen links en de mannen rechts, en de kleine kinderen bij hun moeder).

Witmarmeren altaar

Tenslotte wil ik uit deze lang uitgesponnen beschrijving, met bespiegelingen over de Christelijke kunst van de middeleeuwen en die van de negentiende eeuw, een passage citeren over het hoofdaltaar:

"Het altaar is door den heer Jos.Graven, te 's Hertogenbosch, uit zuiver wit marmer gehouwen; eene ciborie, geschraagd door dubbele kolonetten, bezet met de beelden der Kerkvaarders, beheerscht het geheel; twee levensgrootte engelen zijn aan weërszijden geknield, de eene in vurige aanbidding, de andere in stille, diepe overweging.

De mensa (de altaartafel), bezet met kolonetten, voert drie basreliëf; de Moeder Gods met het lichaam des gestorven Heilands op den schoot, Joannes en Maria Magdalena."

Tenslotte betoogt Hezenmans in zijn verslag van honderdneuentwintig jaar geleden: "De schilder der kerk van Baarn heeft zijn tijd en diens behoefte begrepen, zijn tijd die zichzelf verlossen wil en zich ver van Christus door slijk en ellende sleept; hij heeft den Christus geschilderd in den glans zijner godheid en menschheid, de beeldhouwer heeft zijn beitel geleend om die schitterende bladzijden met albast te inkrusteren." (In te leggen).

Tot zover de beschrijving door J.C.A.Hezenmans in De Katholiek van 1865.

In bovenstaande beschrijving werd verteld dat de schilderijen in de kerk, inclusief de kruiswegstaties, vervaardigd werden door A.Brouwer.

Kunstschilder Brouwer

Brouwer was in de tweede helft van de vorige eeuw een vermaard kunstenaar, vooral in Amsterdam en in Hilversum, waar in 1906 een straat naar hem werd genoemd en waar in 1955 zijn naam werd opgenomen in het Gulden Boek van de gemeente. Antonius Brouwer werd in 1827 in Nijkerk geboren, als zoon van een kruidenier. Het gezin verhuisde naar Hilversum en de jonge Toon werd door een vermogende Hilversumse familie in staat gesteld te studeren. Op de Amsterdamse Rijksacademie kreeg hij een schildersopleiding van de beroemde schilder J.W.Pieneman. Brouwer studeerde ook op de Tekenacademie in München en hij werd lid van Arti et Amicitiae in Amsterdam.

In Amsterdam was in het Panoramagebouw Brouwers panorama Jeruzalem en Golgotha een grote attractie. Het werk, waarvoor hij in 1886 de schetsen had gemaakt, op een studiereis naar het Heilige Land, trok duizenden bezoekers. Zesentwintig jaar eerder, in 1860 - hij was toen 33 - schilderde hij voor de oude

Vitus-kerk in Hilversum de veertien staties van een kruisweg. Hij deed dat in opdracht van het echtpaar Povel - Bruck. Net zoals dat in de middeleeuwen gebeurde, zijn de schenkers op een van de panelen afgebeeld. De kruiswegstaties gingen mee naar de tegenwoordige Vituskerk van 1892, en zijn daar nu nog te zien. Het zijn veertien ingelijste schilderijen. De stijl van dit werk van Brouwer vertoont verwantschap met die van de Nederlands - Franse schilder Arie Scheffer.

De Baarnse schilderijen van 1861 zijn ongeveer een jaar later ontstaan dan die van Hilversum.

Brouwer werkte ook elders in de omgeving van Hilversum. Hij maakte, als aankomend kunstenaar, een altaarstuk voor de kerk in Eemnes en hij schilderde ook een kruisweg voor de Vituskerk in Bussum.

Brouwer was dus gespecialiseerd in katholiek religieuze kunst, al maakte hij ook portretten, waarvan er enkele bewaard zijn in de pastorie van de Hilversumse Vitusparochie, alsmede in het Goois Museum in Hilversum, dat ook een tweetal religieuze voorstellingen en een tekening bezit.

In Hilversum woonde Brouwer lange tijd op het adres Groest 83, een pand dat niet meer bestaat. Hij overleed in Hilversum op 4 juli 1908, en hij werd begraven op het oude kerkhof aan de Sint Annastraat. Toen die begraafplaats verdween, bij de sanering van de binnenstad, is de grafsteen van Antonius Brouwer in de pastorietuin tegen de buitenkant van het koor van de kerk geplaatst.

En dat is dan het verhaal van de kerkschilder Brouwer, wiens Baarnse schilderijen indertijd zoveel lof hebben geoogst.

De gestolen Klok

Als we nu weer naar de afbeelding van het schilderij van de Baarnse kerk kijken, moeten we ons voorstellen dat in de toren achter de galmgaten en onder de spits een zware luidklok hing.

Die klok was in 1878, bij gelegenheid van een zilveren huwelijksfeest, geschenken aan pastoor A.J.F.Oosterbaan, die in 1871 pastoor Nieuwenhuis was opgevolgd. De klok van 575 kilo werd in 1943 door de Duitsers weggehaald en zij is niet teruggekomen.

Pastoor Oosterbaan kreeg op 15 augustus 1889, bij zijn veertig jarig priesterfeest een neo-gotische verguld zilveren monstrans die tot op heden bewaard bleef.

De tweede Nicolaaskerk, als we die op de Brink meetellen, heeft nog lang geen halve eeuw bestaan. Gebouwd in 1861 volgde de afbraak in 1903. De kerk was te klein geworden voor de snel gegroeide parochie. De bouw van een nieuwe kerk op de zelfde plaats werd aanbesteed voor f.74.690., ruim vier maal zo veel als het bedrag dat in 1861 beschikbaar was gesteld. De eerste steen werd gelegd op 28 mei 1904 door Pastoor Petrus Jacobus Kok, die in 1891 pastoor Oosterbaan was

opgevolgd. De consecratie geschiedde op 30 maart 1905 door de Utrechtse aartsbisschop Henricus van de Wetering.

Op ons schilderij zien we, links naast de oude kerk, de oude pastorie, waarvoor pastoor Nieuwenhuis op 6 augustus 1861 de eerste steen had gelegd. Die pastorie heeft nog tot 1974 bestaan, toen pastoor C.E.Snelder, die in 1967 naar Baarn was gekomen, dit oude gebouw liet afbreken waarna op de zelfde plek een nieuwe pastorie verrees naar een ontwerp van architect Zuiderhoek.

Het kerkhof

Terwijl de kerk van 1861 en de pastorie van het zelfde jaar verdwenen zijn, is het kerkhof uit die tijd nog in gebruik.

Over de voorgeschiedenis van dit kerkhof het volgende:

De Baarnse gelovigen van de "Roomsche Religie" werden, ook na de overname van hun kerkgebouw in 1580 door de "Christelijk Gereformeerde Religie", nog twee en een halve eeuw in of rond die kerk op de Brink begraven. Dat gebeurde dus ook nog nadat er in 1703 op Santvoort een katholieke kerk was gekomen. (In 1793 werd de R.K. pastoor Gerhardus Keuken in de hervormde kerk bijgezet). Pas in 1829 kwam er een R.K. begraafplaats bij het kerkje op Santvoort, ingevolge een Koninklijk Besluit van 24 mei 1825 waarbij het begraven in kerken werd verboden. Dat Santvoortse kerkhof werd in 1860 gesloten, en er kwam een nieuw kerkhof bij de kerk die toen gebouwd werd.

Van die kerk zien we de toren met spits op een prentbriefkaart van bijna een eeuw geleden: De Kerkstraat in Baarn, een uitgave van A.B.Oerlemans te Baarn. (Collectie C.van der Steeg).

De Kerkstraat in Baarn. Een prentbriefkaart van bijna een eeuw geleden. In het midden de toren van de kerk van 1861.

De fietser en de man met hondedkar hebben alle ruimte, want verder verkeer is er niet. Wat een rust en stilte ademt die foto.

Weg naar de Eem: De Baarnsche Dijk, nu de Eemweg, met geheel rechts de toren van de R.K.Kerk van 1861.

Op een andere kaart uit de zelfde tijd (ook Van der Steeg) zien we de Weg naar de Eem, de Eemweg, met geheel rechts onze kerktoren. In het midden het (nog bestaande) huis Eemwijk, toen van de familie Stracké, en daarnaast het verdwenen tolhuis. Geheel links een theekoepel en de hoge bomen van het Schoonoordpark. Ook hier wordt de rust niet door verkeer verstoord. Een dame met hoed en een jongen kijken naar de fotograaf, die wellicht een houten toestel op een driepoot en een zwarte doek gebruikte. Iedereen had nog de tijd en kende geen haast.

H.Bronkhorst

(1) Baerne, december 1991 en september 1991.

(2) Over het oude R.K.kerkje nog deze historische anekdote: Staande voor zijn Santvoortse kerk begroette op 29 oktober 1811 pastoor W.van der Worp keizer Napoleon die, op doorreis van Amsterdam naar de Leusderheide, Baarn aanded.

Bronnen: Mr.C.C.M.Collard: De kerk van de Heilige Nicolaas te Baarn, Baarn, 1980.
Gids voor Baarn, 1889.

De Katholiek, jaargang 1865.

Pieter A.Scheen: Lexicon Nederlandse Beeldende Kunstenaars, 1750-1950. 's Gravenhage 1969.

Hilversum Anno 1850, Hilversum, 1990.

Wij in Hilversum, driemaandelijks tijdschrift. Hilversum. november 1958.

De geschiedenis van de St.Vituskerk te Hilversum, Hilversum 1977.

T.Pluim: Uit de geschiedenis van Baarn, Baarn 1932.

Met dank voor hun adviezen: Mr.C.C.M.Collard, J.F. van Rooijen, C.van der Steeg, H.van der Vuurst, Pastoor J.G.van Veen van de Hilversumse Vituskerk, E.E. van Mensch, directeur van het Goois Museum en K.van Schouten van het Utrechts Catharijneconvent.

DE BETONNEN VOETBRUG OVER HET SPOORWEGEMPLACEMENT TE BAARN BIJGENAAMD 'HET KIPPEBRUGGETJE'

In februari 1910 ontving de Raad der Gemeente Baarn de hierbij afgedrukte brief, waarin door een aantal notabelen een bedrag van f.7500,- werd aangeboden onder de voorwaarde dat een voetbrug over het spoorwegemplacement Baarn zou worden gebouwd.

De aanbieders hadden door de "Hollandsche Maatschappij voor Gewapend Beton" - de huidige "Hollandse Beton Groep" hierna te noemen de "aannemer" - al een plan laten maken en begroten.

Op 11 maart 1910 besluit de Raad om deze schenking te aanvaarden, en op 21 maart 1910 geeft het provinciaal bestuur van Utrecht toestemming om de gift te aanvaarden.

Reeds in 1898 had de "Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij", hierna te noemen de "Spoorwegen" - een verklaring van geen bezwaar afgegeven dat er "ene brug wordt daargesteld mits deze door de gemeente Baarn wordt onderhouden en verlicht."

De brief van de gevers bevat ook de voorwaarde dat beide hekjesdoorgangen, links en rechts van de te bouwen brug, moeten worden opgeheven.

De Spoorwegen waarschuwt op 30 april 1910 dat voor opheffing van deze doorgangen het nodig is dat door H.M. de Koningin-moeder onherroepelijk afstand wordt gedaan van deze hekjesdoorgangen.

Op 4 mei 1910 doet de gemeente dit verzoek, maar door vertrek naar Engeland duurt het nog tot 3 juni 1910 dat "Soestdijk" toestemming geeft.

Nu volgt een periode van druk van de gemeente om spoed te betrachten, want de minister van Waterstaat moet nog toestemming geven en moet daartoe de Spoorwegen horen en deze laatste moet definitieve tekeningen krijgen van de aannemer. Door wijzigingen in de ligging van de brug ontstaat vertraging en een ruzie tussen de gemeente en de aannemer over een brief van deze laatste dat de Spoorwegen geen toestemming wil geven om nog dit jaar te beginnen met de uitvoering, wat de Spoorwegen ontkent, en dat eindigt met de excuses van de aannemer.

24 juni 1910 schrijft de aannemer aan de gemeente dat ze in verband met de wijziging in de ligging van de brug een nieuw ontwerp hebben gemaakt, de spanwijdte gaat van 22,50 m. naar 30.50 m. en de prijs stijgt tot f 8830,-.

Op 16 juli 1910 schrijft de gemeente aan de aannemer dat de Spoorwegen met 22.50 m. genoegen neemt.

Maar ook zonder dat wordt de brug al duurder en de gemeente informeert bij de gulle gevers op welk maximum bedrag mag worden gerekend.

Notulen Baarn 11 d. 11 Maart 1910, nr. 10 B. 22
Notulen Baarn 11 d. 11 Maart 1910, nr. 10 B. 22

Aan den RAAD der GEMEENTE

B A A R N.

Ondergeteekenden

geven met verschuldigde hoogachting te kennen,

Dat zy zich verbinden eene som van F. 7500.- in de gemeentekas te storten onder voorwaarde dat eene voetbrug worde gemaakt en onderhouden over de spoorbaan der Hollandsche Yzeren Spoorweg Maatschappij tot verbinding van de twee deelen van den Ouden Utrechtschen Weg, als aangegeven op bygaande schetskaart, onder de navolgende bepalingen:

a: Dat de brug worde daargesteld van Gewapend Beton door de Hollandsche Maatschappij voor Gewapend Beton, zooals op nevensgaande teekening is aangegeven, welke maatschappij volgens de mede nevensgaande bescheiden aanneemt de brug in de aangegeven afmetingen voor bovengenoemde som te bouwen,

10. 10. 1910. Gemeente Baarn. Afd. 10. 10. 1910. 15.

b: Dat het nog niet verharde gedeelte van den Ouden Utrechtschen Weg, gelegen in het Prins Hendrik Park, in aansluiting met den Sanatorium Weg worde verhard en een verhard voetpad worde aangelegd van de brug tot een punt over de Wittelaan, zooals op bygaande kaart met rood aangegeven,

dat de Gemeente BAARN voor den bouw van de brug het te verrichten grondwerk voor hare rekening neme en zich het recht van overgang verschaffe van de gronden, welke toegang moeten geven tot de brug,

d: Dat de zoogenaamde hekjesdoorgangen worden opgeheven,

e: Dat zy zich aanbevolen houden te vernemen of op dit aanbod eene goedgunstige beschikking wordt genomen.

't Welk doende, enz.

Baarn, Februari 1910.

J. P. Pierson
M. P. van der Horst
en anderen.

15 augustus 1910 schrijft de aannemer aan de gemeente dat tekeningen en berekeningen gereed zijn.

Nu kan de aanvraag bij de minister worden gedaan.

De lijst van gevers bevat 13 namen met een totaal bedrag van f 8050,-.

22 november 1910 verleent de minister de vergunning voor de bouw.

7 december 1910 ontvangt de gemeente van de aannemer alle detailtekeningen en het concept-contract.

Daarin de bouwtijd van 1 maart-1 juli 1911. De gemeente vindt 4 maanden te lang, minder tijd betekent minder geld voor toezicht door de gemeente. De aannemer schrijft terug dat de werktijd al zo kort mogelijk is, maar ze zullen hun best doen.

Nu volgen diverse brieven over het contract heen en weer. Tenslotte ontvangt de gemeente van de aannemer de door deze getekende contracten en 30 januari 1911 stuurt de gemeente het bestek met aanhangsel terug, met de uitnodiging om 1 maart 1911 te beginnen.

Op 1 juli 1911 klaagt de gemeente bij de aannemer dat zijn uitvoerder de gemeente had uitgenodigd om de beproeving van de brug bij te wonen, maar dat de directie van de aannemer daarbij niet aanwezig was. 4 juli biedt de aannemer zijn excuses aan.

Op 6 juli 1911 protesteert de gemeente bij de aannemer dat de kosten van de beproeving door de gemeente moeten worden betaald, bovendien had op 6 juli 1911 de brug opgeleverd moeten worden, dus een boete van f15,- voor elke volgende dag, maar de gemeente zal geduld hebben tot 23 juli 1911 mits dagelijks f3,- per dag door de aannemer voor dagelijks toezicht door de Spoorwegen zal worden betaald.

De gemeente schrijft op 4 augustus 1911 aan de Spoorwegen dat de brug klaar is.

15 augustus 1911 schrijft de gemeente aan de geldgevers dat de brug op 17 augustus 1911 zal worden opgeleverd.

Waarom hoort deze brug op de monumentenlijst thuis?

Het antwoord is eenvoudig.

Voor ons land met z'n slappe bodems en weinig geaccidenteerd terrein is een boogbrug van gewapend beton met hooggelegen rijvloer en zonder trekband, bovendien opgeleverd in 1911, uniek.

Dit vereist waarschijnlijk een korte uitleg.

De beide uiteinden van een boog, de geboorten, willen onder invloed van het gewicht van de boog zelf en van de rijvloer en van de belasting op de rijvloer uit elkaar gaan. Daardoor zakt de boog in en bezwijkt.

Dit uit elkaar gaan moet dus worden verhinderd.

Dat kan door de uiteinden te koppelen met een zogeheten trekband.

Indien de rijvloer aan de boog hangt dan kunnen de uiteinden op hun plaats gehouden worden door de rijvloer als trekband te gebruiken.

Boogbruggen waar de rijvloer hangt aan de boog zijn in ons land geen onbekenden. We zien ze over onze rivieren, over kanalen en bij viaducten.

In de situatie van het "kippebruggetje" ligt het voor de hand om een boogbrug met hooggelegen rijvloer te bouwen.

De druk in de geboorten van de boog wordt rechtstreeks, via een eenvoudige betonconstructie, overgebracht op de stevige grond van het talud en de rijvloer ligt op maaiveldhoogte.

Een en ander is goed zichtbaar op de foto van het bruggetje. Een rechtstreekse trekband is nu niet nodig, de grond neemt de druk van de boog op.

Het behoeft geen betoog dat dit alleen kan indien de grond niet meegeeft onder druk van de boog en dat dit brugtype in ons land zeldzaam is.

Bronnen: Archieven van de Nederlandse Spoorwegen, de Hollandse Beton Groep en de Gemeente Baarn

Foto: Historische archief van de Hollandse Beton Groep

Prof. ir. D. Dicke
Zandvoortweg 221
3741 BE Baarn
tel. 02154-23179

Baarn 4 juli 1994

MEDEDELINGEN

Onze Historische kaarten zijn voor allerlei doeleinden te gebruiken, per stuk f2,50, 10 voor f22,50 en bij afname van 50 st. of meer f2,- p.st.

De kaarten zijn gedrukt op Oud-Hollands papier met bijbehorende envelop.

1. Gezigt op de Kerkbrink
2. Gezigt van het logement en Regtehuis (Hoofdstraat)
3. Het huis Groeneveld, Logement en Posthuis (op de weg naar Eemnes)

Oproep

Wie helpt de Oudheidkamer van de Historische Kring met het inplakken van foto's en het uitzoeken en rubriceren van dia's.

Gaarne melden bij Mv.R.J.E.Luikinga-Geijtenbeek,
tel.: 02154-15724.

Schenkeningen aan de Oudheidkamer van de laatste maanden:

Concordia Voorwaartsfilm staat op video,
v. Oppenraay/promotiefilm Baarn eveneens.

De video's kunnen alleen door het bestuur van de Historische Kring worden afgedraaid. Ad. f.50,-.

Bord, Ziekenzorg Kerk Maria Koningin

Kienspel

Loupelamp

Kipperingen

Diverse foto's

Schilderij Oude R.K.St.Nicolaaskerk

Dagbladenrekje

Schoorsteenmantel

Reproductie Stoopendaelkaart

Gietijzeren haardje

Foto's van de 1e steenlegging en bouw Musis Sacrum

Ferdinand Huycklaan. "Eén uit een eindeloze rij soortgelijke huisjes."

GEPUZZEL:

In het eerste deel van mijn artikel in Baerne, 18-de jrg. nr. 2., over Hella S. Haasse in Baarn (1925-1928), sprak ik van een legpuzzel, waaraan nog stukjes ontbraken en waarvan sommige deeltjes nog niet op de goede plaats lagen.

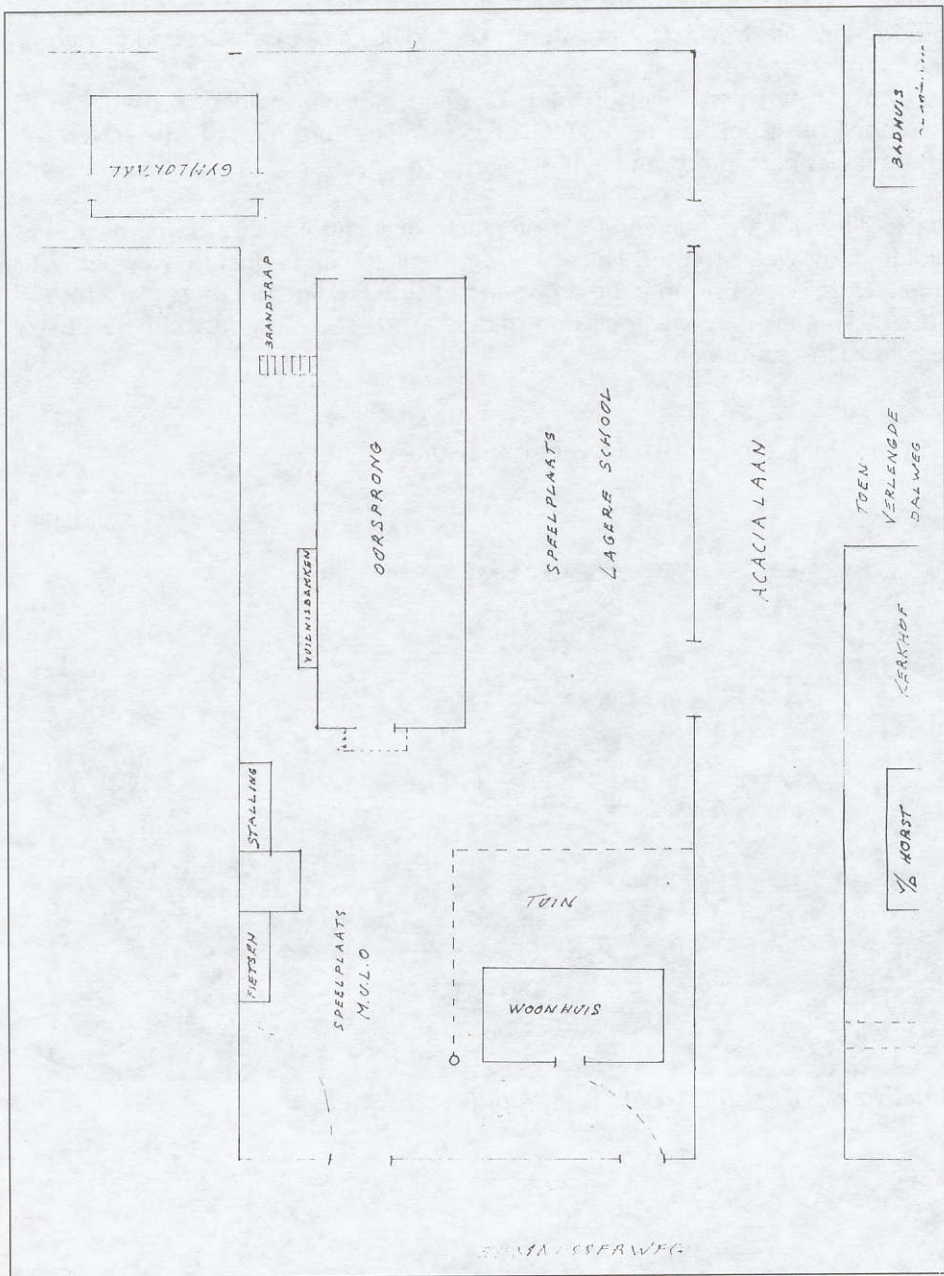
Ik nodigde hierbij de lezers uit deze puzzel compleet te maken.

Het verheugt me dan ook, dat ik van een aantal aandachtige en deskundige lezers enkele positieve reacties mocht ontvangen, waarvan ik hier graag verslag doe.

De door mij genoemde "waarschijnlijke locatie" van het kinderpension aan de Dalweg 8a bleek onjuist. Een trouwe lezer uit Den Haag wist de ware plaats.

Zijn informatie kreeg hij uit de eerste hand, want op een door haar gegeven lezing in Den Haag, vroeg hij de schrijfster er zelf naar.

Het kinderpension, dat als naam droeg "Het Sonnehuisje", was gevestigd aan de Ferdinand Huycklaan nr. 39 en werd geleid door de dames Kroes en Breijer.

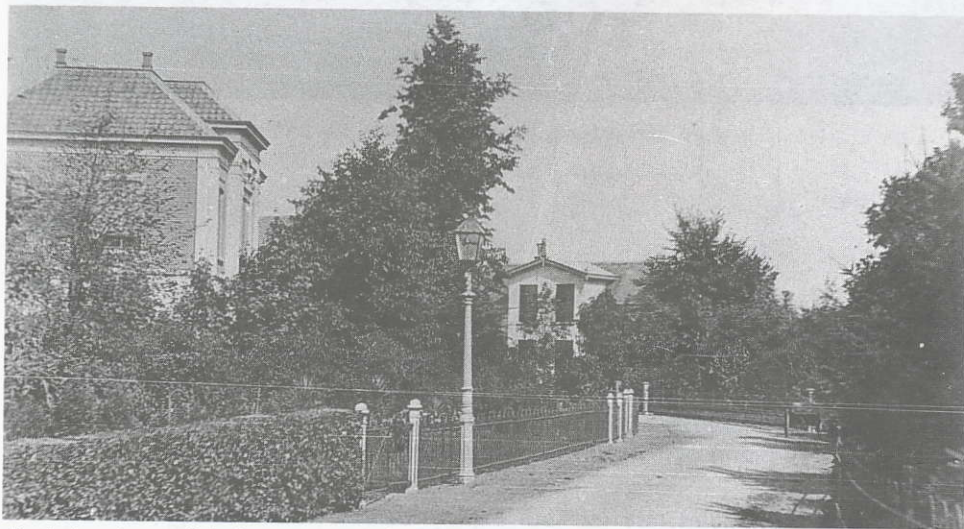
Een andere lezeres maakte mij er terecht op attent, dat de Openbare School "De Oorsprong" ook een M.U.L.O.- afd. bezat. De M.U.L.O.- klassen bevonden zich op de eerste verdieping.

Op de foto van het personeel op pag. 7, staan niet alleen leerkrachten van de Lagere school, maar ook van de M.U.L.O. F.G. van Ditshuizen en J.Bethe gaven hier les. A.Posma was het Hoofd van beide schooltypen.

Op pag.8. schreef ik ten onrechte, dat de Oorsprongschool stond "op de plaats van de huidige brandweerkazerne." Hoewel ik dit niet letterlijk bedoelde, was het beter te zeggen: Deze school stond in de omgeving van de huidige brandweerkazerne. Ons lid A.Luikinga was zo vriendelijk op onderstaande tekening de vroegere situatie voor ons in kaart te brengen.

Ik bedank alle reflectanten hartelijk voor hun bijdrage.

J.Kruidenier

Parkstraat vanaf de Leestraat. Links Parkstraat 6.

MAAK KENBAAR WAT BESTOND'
HELLA S. HAASSE IN BAARN. (1925-1928) (tweede deel)

"De zondagen bracht ik door bij mijn grootouders.

Ik liep over het voetpad langs de tuinhekken, tegen de heuvel op. Ik kende alle huizen, heggen en bomen. Ik kende de gezichten van de mensen, wier tijd van kerkgang samen viel met mijn zondagochtendtocht.

De kerkgangers wandelden in gepaste rust, gedempt pratend. De klinkers op straat waren schoon, de zijpaden aangeharkt. In tuinen met sierheesters, vogelhuisjes en gekleurde stenen kabouters lagen de villa's opgepoetst voor de dag des Heren, maar er was geen spoor van menselijk leven te bekennen achter de spiegellende ruiten." (pag.51)

De grootouders van de jeugdige Hella, W.H.J.Haasse en C.F.Haasse- Braak, woonden in de Parkstraat op nr.6. Op de wandeling naar haar grootouders door het in haar ogen saaie, zondagse Baarn, beklom ze dus eerst de helling van de Ferdinand Huycklaan en liep ze vervolgens waarschijnlijk via de Wilhelminalaan en de Nassaulaan door de Laanstraat. Tijdens deze wandeling keek ze naar de etalages van:

"De manufacturenhandel, de bloemist, de patisserie-confiserie, de kapper, de lees- en schrijfbehoeften en de rookartikelen." (pag.51)

Omdat we niet met zekerheid weten of de winkels in de juiste volgorde genoemd worden, zullen we deze zaken niet benoemen. Met de bloemisterij echter wordt zonder enige twijfel de zaak van Van Herwaarden (thans Verdegaal) bedoeld.

Parkstraat 6

De grootouders woonden in: *"Een standaardtype buitenhuis uit de tachtiger jaren: een vierkanten stenen doos, met de voordeur precies in het midden, symmetrische rijen ramen, een aangebouwde serre. Op het halfcirkelvormige grasveld stond de traditionele kabouter met een kruiwagen vol begonia's." (pag.52)*

De villa staat er nog steeds, maar helaas werden de andere villa's van dit type, die in de Parkstraat stonden, in het begin van de tachtiger jaren afgebroken. Alleen in de Mollerusstraat treffen we nog een aantal exemplaren van dergelijke villa's aan.

"Mijn grootvader zat gewoonlijk achter een krant te roken in zijn kamer. Mijn grootmoeder en mijn broer hielden zich op in een ander gedeelte van het huis, 's zomers respectievelijk in de serre en bij de zandbak, 's winters naast de kachel in de huiskamer." (pag. 52)

Uitvoerig wordt het interieur beschreven. De ronde tafel met het geborduurde kleed en randen van kralen. In het huis lagen dozijnen kleden, lopers en tapijtjes, die door haar grootmoeder in de loop der jaren waren gemaakt. Voor Hella waren ze het symbool van verveling en saaiheid tijdens de wekelijkse zondagse bezoeken.

De Laanstraat in de jaren twintig.

De patiënte

"Mijn grootouders waren niet alleen in huis. Behalve mijn broer en Griet, de dienstige, hadden zij een geestelijk gestoorde dame met haar verpleegster onder hun dak. Dit tweetal bewoonde kamers op de eerste verdieping. (pag.53)

De dame, waarvan hier sprake is, was de weduwe W.A.E.Laurillard- Frowein. Haar man was de dominee- dichter E.Laurillard, die in zijn tijd landelijk een grote bekendheid genoot.

Het kwam in Baarn- maar ook elders- veelvuldig voor, dat gepensioneerden hun schamele pensioen wat aanvulden door het in huis nemen van pensiongasten.

Soms waren dat verlofgangers of scholieren uit ons voormalige Nederlands-Indië.

Voor de lichtere psychiatrische patiënten van gegoede huize werd vaak ook een pension gezocht. Particuliere verpleging was verre te verkiezen boven het onderkomen in een toenmalig psychiatrische kliniek.

Op zondag aten de twee gasten mee.

"Zij was voor de gelegenheid keurig aangekleed, in een mooie japon met borduursel, zij had oorbellen aan en armbanden en meerdere kettingen en broches. Door het dunne roodachtig gekleurde haar schemerde haar bleke schedel. Zij keek snel van rechts naar links, liet glimlachend haar grote gele tanden zien en prevelde onverstaanbare groeten naar mensen, die niet aanwezig waren." (pag.54)

De gevoelens , die Hella voor de patiënte koesterde bestonden uit een mengsel van nieuwsgierigheid, medelijden en angst. Medelijden vanwege de denigrerende houding, die de verpleegster t.o.v. haar ongelukkige patiënte meende te kunnen aannemen. Angst voor het passeren van de "salon" op de eerste verdieping, waar de zieke verbleef.

" 's Avonds zat de zuster beneden. Ik ging nooit naar boven zonder die verstikkende angst, dat zij vergeten kon hebben mevrouws slaapkamerdeur op slot te doen." (pag.57)

Op zolder bevonden zich drie slaapkamers. In één daarvan sliep Griet, de dienstbode, de andere twee waren logeerkamers. Hella logeerde 's zondags in de witte logeerkamer en liet uit angst het licht branden.

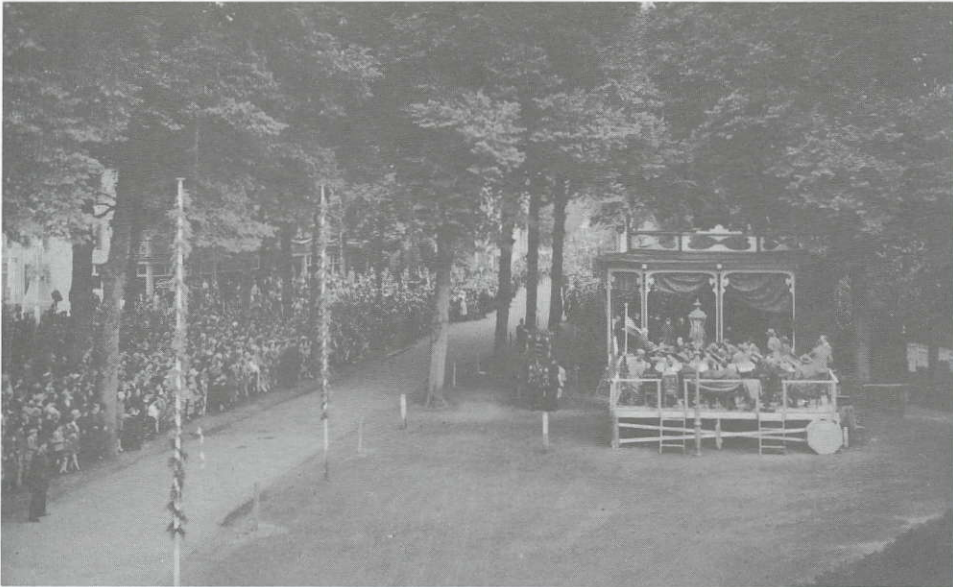
Pas wanneer Griet de trap opkwam en het licht uitdraaide, kon ze in slaap komen.

Muziek en godsdienstonderwijs

's Zomers zat ze tot laat in de avond op de vensterbank van haar zolderkamer voor het open raam te kijken naar de voorbijkomende wandelaars in de Parkstraat.

"Uit het dorp klonken allerlei geluiden. In de muziektent op de Brink speelde op zondagavond vaak een harmoniekapel." (pag. 57)

Deze concerten waren in Baarn altijd bijzonder populair. Wanneer Crescendo speel-

Muziektent op de Brink. Deze foto werd gemaakt tijdens feestelijkheden ter ere van de Baarnse vliegenier Geysendorfer na zijn vlucht naar Indië in 1927.

de werd er ademloos geluisterd en kon men op de Brink tussen de muziek door een speld horen vallen.

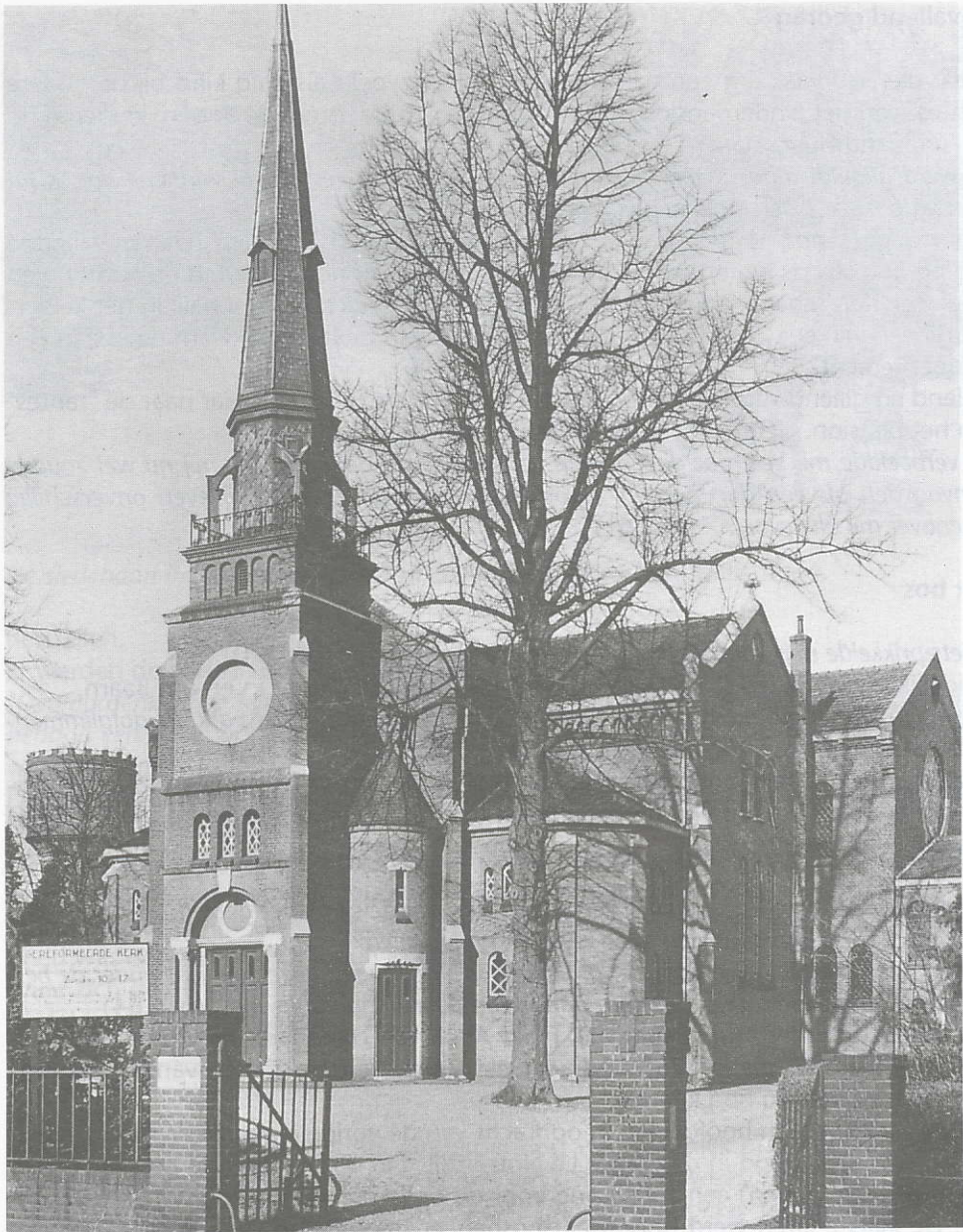
De lessen op de zondagsschool maakten kennelijk geen diepe indruk:

"Wij zaten daar met dertig of meer kinderen in een langwerpige lokaal; wij hadden meer aandacht voor elkaars geschuifel en grimassen, voor een spel met een lucifersdoosje, voor vloeipropjes in de inktpotten, voor de inhoud van schort- en broekzakken, dan voor het droge, niet tot hoofd en hart doordringende onderricht." (pag.60)

Het is mogelijk, dat Hella de zondagsschoollessen heeft gevolgd in de Weteringstraat. Het gebouw van Christelijke belangen in de Spoorstraat werd n.l. pas in 1929 gebouwd.

Ook de dienstbode Griet, die de hele zondag met een open bijbel voor zich aan de keukentafel zat, probeerde haar nog wat godsdienstige kennis bij te brengen.

Ze nam Hella regelmatig mee naar de Gereformeerde Kruiskerk aan de Oude Utrechtseweg 6, maar na een incident, waarbij Hella van de kerkbank viel, dwars over de zwartgekousde benen van een paar buurdames, liet Griet haar voortaan thuis.

Gereformeerde Kerk. Oude Utrechtseweg 6.

Opvallend gedrag

Hella, die zich vaak erg eenzaam moet hebben gevoeld als enig kind bij de oudere "tantes" van het kinderpension, zocht wanhopig contact met de andere kinderen uit de Ferdinand Huycklaan.

"Ik werd geduld, maar meer ook niet. Om aandacht en respect te winnen, was ik tot ieder waagstuk, iedere baldadigheid bereid." (pag.61)

Een vroegere bewoonster uit de Ferdinand Huycklaan kan zich haar opvallende gedrag nog steeds herinneren. Ze ging op het ijs, waar nog niemand op had durven lopen. Ze riep scheldwoorden naar een agent. Ze liet zich via een balk in het kelder-gat glijden van een huis in aanbouw op de hoek van de laan en kwam daarbij in een vat teer terecht.

Joelend en gillend van het lachen brachten de andere kinderen haar naar de "tantes" van het pension. Het mocht echter allemaal niet baten.

"Ik verbeelde mij zelf, dat de kinderen voor wie ik dit gedaan had, mij nu wel zouden aanvaarden als één der hunnen. Hoogstwaarschijnlijk stonden zij even onverschillig tegenover mij als tevoren." (pag.61)

Het bos

"Niets prikkelde mijn fantasie in zo hoge mate als het bos." (pag.64)

Duidelijk is, dat de jeugdige Hella erg veel hield van de natuur in en om Baarn.

"De lagen knisterend bruin blad in de herfst en in de winter: in het park, de dofglimmen-de bobsleebaan tussen heuveltop en straatweg." (pag.63)

Deze sleebaan in het bosje van Ijsendijk was in de winter bij de Baarnse jeugd bijzonder populair en liep van de theekoepel (zie foto Baerne 18e-de jrg. nr.2. pag.4) naar de Eemnesserweg.

"De bossen betekenden oneindig veel meer dan wandel- en speelgebied; zij waren een geheimschrift, waarvan ik nog geen enkel teken ontcijferen kon."

De schemer in de Sparrenlaan, het groene door bladerlagen gezeefde licht onder de berceaux, die lange looftunnels, eertijds aangelegd door Anna Paulowna." (pag.64)

Het was echter niet Anna Paulowna, maar Anna van Hannover, de vrouw van stadhouder Willem IV, die in 1758 opdracht gaf tot de verdere aanleg van het Baarnse bos, zoals wij dat nu nog kennen.

Hoewel het bos al in hoofdlijnen in opdracht van de vorige eigenaar, Willem Gideon Deutz, was aangelegd in de Franse Le Notre-stijl, zijn de slingerende berceaux (met loof overdekte paden) een aanwijzing voor de opkomst van de Engelse landschapsstijl. De laatste jaren werd door Staatsbosbeheer geprobeerd de berceaux, die een verbinding vormden tussen het buiten de Eult en paleis Soestdijk in oude glorie te

De sledebaan in het Maarschalksbos. Een foto uit de zestiger jaren.

herstellen.

Er werden door Hella ook vaak uitstapjes gemaakt naar:

"De Paardenkuil, de Klimboom, de blauwe Koepel, het Balonnetje (een ronde vijver uitlopend in een sloot) of naar de eenzame boerderij midden in het bos, die zevenwoningen werd genoemd." (pag.65)

De Paardenkuil was een open ruimte in het Paardenbos, waar het Leger des Heils haar jaarlijkse velddagen hield.

De blauwe koepel was een theekeupel op het terrein van het landgoed Buitenzorg en werd in de jaren zestig afgebroken. De zes- (geen zeven) woningen, die ook op Buitenzorg stonden vlakbij de spoorbaan en waarin personeel van dit zelfde landgoed was gehuisvest, brandden in de jaren zestig af.

Waar zich de genoemde Klimboom en het raadselachtige Balonnetje bevonden, heb ik niet kunnen achterhalen.

Terugkeer

Hoewel de twee dames van het kinderpension waarschijnlijk hun best deden Hella een tweede huis te geven, moet ze er niet erg gelukkig geweest zijn.

"Waarschijnlijk was ik ook geen gemakkelijk kind, overgevoelig, uit schuwheid grillig, altijd verdiept in fantasieën." (pag.68)

De zes woningen. Oorspronkelijk bedoeld als woningen voor het personeel van Buitenzorg.

Vooraf met het laatste hadden de dames grote problemen en door het opleggen van strafwerk probeerden zij deze eigenschap te onderdrukken. Het moet dan ook een vreugdevolle dag voor de inmiddels tienjarige Hella geweest zijn, toen een herstelde moeder haar en haar broertje Wim kwam halen voor hun terugkeer naar Indië.

J.Kruidenier

Geraadpleegd:

Querido's letterkundige reisgids van Nederland. Red. W.van Toorn.

Baanse adresboeken. Jaren 1930-1962.

Historische buitenplaatsen in de provincie Utrecht. Red. K.M.Veenland- Heineman.

Uit de geschiedenis van Baarn. T.Pluim.

Uit de geschiedenis van Baarn. dl. II. G. Hooyer.

Baanse Lusthoven en hun bewoners. T.Coppens.

Met dank aan allen, die door mij op onmogelijke tijden met vragen werden lastig gevallen.

Gezicht op de stationsweg. Links de Bosstraat. Op de hoek de bakkerij van Gerrit Brouwer. Rechts de tuin van de pastorie. Het huis in het midden was vroeger een tol.

Programma 1994/1995

Dinsdag 4 okt. '94:

Diaserie door de heer W.F.Kuiper uit Loenen a/d Vecht "Grenspalen tussen Noord-Holland en Utrecht" daarna dialezing door de heer C. v. Aggelen uit Hilversum "Landgoed einde Gooi, vliegveld Hilversum en de Monnikenberg te Hilversum".

Donderdag 3 nov. '94: Dialezing door de heer H. Bronkhorst uit Baarn over de Pauluskerk te Baarn.

Donderdag 15 dec. '94: Feestavond i.v.m. 20-jarig bestaan van de Historische Kring.

Donderdag 24 jan. '95: Dia's Oud-Baarn door de heer C. v.d. Steeg uit Baarn

Donderdag 9 febr. '95: Dia's Oud-Baarn door de heer C. v.d. Steeg (herhaling)

Donderdag 23 febr. '95: Dialezing door de heer C.L. Verkerk uit Amsterdam "Tollen in de Middeleeuwen". (Holland, Zeeland en Utrecht.)

Donderdagmiddag 2 maart '95: Dia's Oud-Baarn door de heer C. v.d. Steeg uit Baarn, (herhaling, deze middag is speciaal voor 55+).

Donderdag 16 maart '95: Algemene Ledenvergadering.

Donderdag 27 april '95: Dialezing door de heer C.G. Scheltema uit Naarden "De Hollandse Waterlinie".

Alle lezingen vinden plaats in cultureel centrum "De Speeldoos" Rembrandtlaan 35, Baarn. Aanvang 20.00 uur. Aanvang donderdagmiddag 14.30 uur.

A
ADVIESGROEP G
BAARN B

*Fiscaal jurist
en
Zakenadviseurs*
Eemnesserweg 12
3741 GA BAARN

Telefoon:
02154-25811

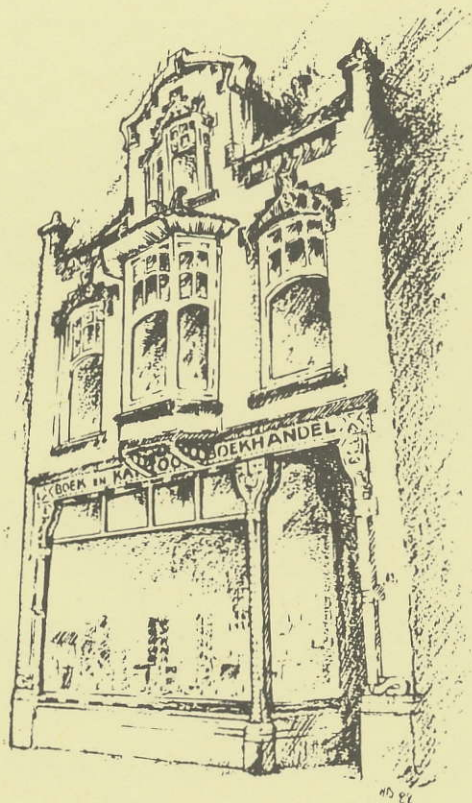
Telefax:
02154-25714

Privé:
02154-12626
03494-52821
055-670372

- * FISCAAL-JURIDISCH ADVIES
- * ADMINISTRATIES
- * BELASTINGAANGIFTEN
- * JAARREKENINGEN
- * BEDRIJFS-ECONOMISCH ADVIES

Maakt u vrijblijvend eens een afspraak, ook 's avonds zijn wij voor u bereikbaar.

EEN PERSOONLIJKE BENADERING STAAT BIJ ONS VOOROP.

Sinds 1886

BOEKHANDEL DEN BOER

Laanstraat 69 - 3743 BC Baarn - Telefoon 12032

Gespecialiseerd
in literatuur,
kunst- en kinderboeken